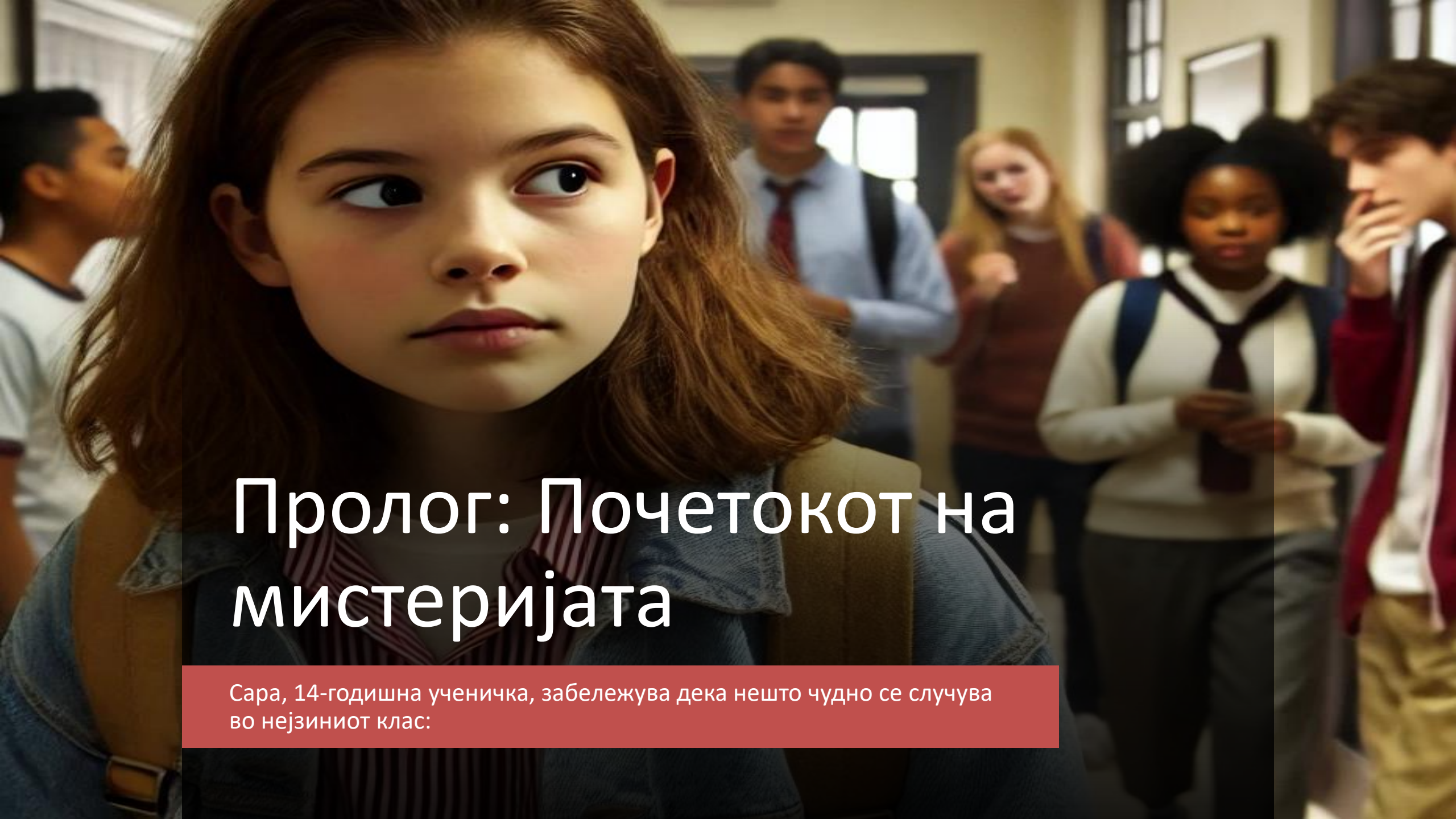

Дигиталната потрага на Сара

Пример едукативна игра за сајбер безбедност

Владимир Трајковиќ + АИ

Пролог: Почетокот на мистеријата

Сара, 14-годишна ученичка, забележува дека нешто чудно се случува во нејзиниот клас:

Вирален злобен мем за ученик се шири онлајн.

Anonymous

**Do you see what's happening?
If you don't solve this,
things will only get worse.**

Ниво 1: Скриени пораки - Разоткривање на сајбер насилникот

Сара наоѓа скриншот од чет каде што ја исмејуваат Миа. Сара треба:

1. Да ги дешифрира дигиталните траги во пораките.
2. Да го следи ширењето на гласината.
3. Да го идентификува првиот испраќач.

Но, добива заканувачка порака: 'Тргни се од ова ако знаеш што е добро за тебе.'

Време за игра!

Предизвик 1

Кој тип на сајбер вознемирување?

Да го категоризираме сајбер-малтретирањето користејќи бои:

- Вознемирување (Повторени зловни пораки)
- Имитација (Некој се претставува како друг)
- Исклучување (Оставање некого настрана)
- Јавно срамење (Објавување понижувачки информации)

Алекс: Здраво дечки, дали да ја поканиме Миа во студиската група?

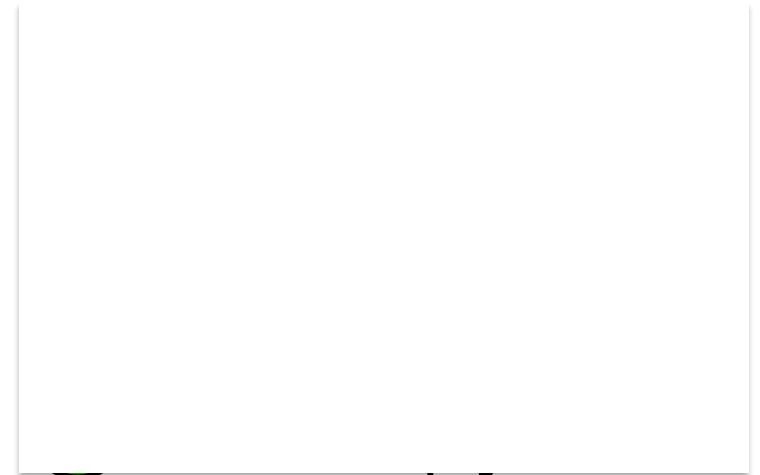
Џоко: ХАХА, НИКОГАШ. Таа секогаш поставува глупави прашања.

Софија: Да, таа е толку досадна. Само игнорирај ја.

Ламбе: Слушнав дека добила единица на последниот тест. Можеби треба да се фокусира на тоа наместо. 😂

Џоко: Треба да направиме листа „Најглупавите моменти на Миа“.

Софија: О боже, ДА! Ќе започнам со нејзиниот чуден одговор на часот по историја денес.

 Исклучување

 Јавно срамење

Боби: ХАХА, погледнете го ова. [Приложен скриншот]

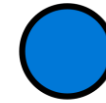
Столе: О Боже, дали Миа навистина го испрати тоа?

Томи: Не, направив лажна сметка претставувајќи се како неа. Беше премногу лесно.

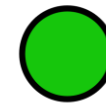
Боби: Хахаха, да го пратиме во групата на класот.

Столе: Толку си злобен. Направи го тоа!

Томи: Готово. Едвај чекам да видам како ќе се извади од кожа.

Вознемирување

Имитација

Кој е клучот за следниот предизвик?

- ВИИЈ

Алекс: Здраво дечки, дали да ја поканиме Миа во студиската група?

- ЈИВИ

Џоко: ХАХА, НИКОГАШ. Таа секогаш поставува глупави прашања.

- ИИЈВ

Софија: Да, таа е толку досадна. Само игнорирај ја.

- ВЈИИ

Ламбе: Слушнав дека добила единица на последниот тест. Можеби треба да се фокусира на тоа наместо. 😂

Џоко: Треба да направиме листа „Најглупавите моменти на Миа“.

Софија: О боже, ДА! Ќе започнам со нејзиниот чуден одговор на часот по историја денес.

Боби: ХАХА, погледнете го ова. [Приложен скриншот]

Столе: О Боже, дали Миа навистина го испрати тоа? 😂

Томи: Не, направив лажна сметка претставувајќи се како неа. Беше премногу лесно.

Боби: Хахаха, да го пратиме во групата на класот.

Столе: Толку си злобен. Направи го тоа! 🤡

Томи: Готово. Едвај чекам да видам како ќе се извади од кожа.

Предизвик 2

Како се шират гласините?

Гласина за ученичка (Миа) се проширила низ училиштето.
Следете ја гласината и откријте го нејзиниот извор, редувајќи ги
пораките по хронолошки ред и идентификувајте кој ја
започнал гласината.

2-4-5-1-3 (Ламбе)

- Порака 1:
Џоле (Објава на Instagram Story - Јавно):
„Некој спомна нервен слом? 👁👁 #БорбиСоМатематика #ПлачНаЈавноМесто“
- Порака 2:
Ламбе (Приватна порака до Ема):
„Дали слушна? Миа падна на тестот по математика. Ја видов како плаче во ходникот. Но, не кажувај никому.“
- Порака 3:
Миа (Приватна порака до Сара):
„Сара, штотуку ја видов објавата за мене на Instagram. Како дознаа сите?“
- Порака 4:
Ема (Порака до Рада):
„О, боже, Ламбе ми кажа дека Миа паднала на тестот и плачела. Сирота девојка! Не кажувај никому, добро?“
- Порака 5:
Рада (WhatsApp групен чет - „Училишни трачеви“):
„Дечки, слушнав дека Миа имала целосен нервен слом поради нејзината оцена по математика. Плачела во ходникот цел час!“

Предизвик 3
Кој е изворот?

Дури и ако се обидеш да останеш анонимен, дигиталните траги остануваат.

 Доказ 1: Скриншот од мимот

 Принтан скриншот од мим кој ја исмева фризурата на Миа, со текст:

„Кога ќе се обидеш да бидеш кул, но не успееш. #МиаМомент“

Објавено од: Анонимна сметка „RoastKing99“

Време: 20:45 синоќа

Кој?

 Доказ 2: Листа на ученици кои го споделиле

 Историја на споделување на социјални мрежи (по редослед на споделување)

Емил (Споделил во 20:50)

Софија (Споделила во 21:00, додала насмеани емотикони 😂)

Ламбе (Споделил во 21:10, означил повеќе ученици)

Алекс (Препостирал во 21:20, додал „Ова е премногу смешно!“)

Емил

(доказ 4)

(доказ 3)

 Доказ 3: IP записи од „RoastKing99“

 Активност на најавување за сметката „RoastKing99“

20:30: Најава од IP: 192.168.1.42 (Школска мрежа)

20:45: Објава поставена од IP: 192.168.1.42 (Иста школска мрежа)

21:30: Најава од IP: 192.168.1.57 (Домашна мрежа, регистрирана на домот на Емил)

 Доказ 4: Приватни пораки помеѓу учениците

 Историја на разговори (Групен чет „Клуб на шеги“)

Емил: „Дечки, дали да го објавам мимот сега?“

Софија: „Да, направи го тоа! Но, не го објавувај од твојата сметка.“

Ламбе: „Користи лажна сметка, за никој да не дознае.“

Емил: „Океј, објавувам од ‘RoastKing99’ сега!“

Ниво 2: Дигитални сенки - Опасна тајна

Сара добива заканувачка е-пошта дека нејзините приватни пораки ќе бидат споделени. Таа треба:

1. Да истражи како хакерот добил пристап.
2. Да провери обиди за најавување и спречи фишинг напади.
3. Да открие дали Миа несвесно споделила премногу информации.

Ситуацијата се влошува – профилите на други ученици се хакирани!

Пример за заканувачка порака

Здраво Сара,

Имам копии од твоите приватни пораки — вклучувајќи работи што не би сакала никој да ги види. Исто така, имам скриншотови од твоите директни пораки и лични фотографии што можам да ги споделам со твоите соученици.

 Ако не сакаш сите да ги видат, испрати ми **100 долари во Биткоин** во рок од **24 часа**.

Што ќе се случи ако ме игнорираш:

- Ќе ги испратам твоите приватни пораки во групниот чет на твоето училиште.
- Ќе ги објавам на социјалните мрежи за сите да ги видат.
- Можеби дури и ќе им ги испратам на твоите наставници и родители.

Ако сакаш ова да исчезне, испрати ја уплатата веднаш на овој паричник:

Адреса за Биткоин: 1FzWLbGrYz... *(лажен пример)*

 Предупредување: Немој ни да помислиш да ме игнорираш или да му кажеш некому. Ако го направиш тоа, ќе објавам сè веднаш.

Имаш **24 часа**. Без изговори.

— Твојот најголем кошмар

Предизвик 1

Како можат да ја откријат лозинката?

Која лозинка е најдобра?

A) Sara-11-02-2008

B) SakamPizza123

C) Rocky-The-D0g99

D) Th!sI\$AVeryL0ngP@ssw0rd

Кој од следните постови би помогнале на хакерите да ја откријат лозинката на Сара (доколку таа била слаба)

- 1) Колку сум возбудена за мојот роденден следниот вторник 🎂”
- 2) Моето куче Роки е најдобро куче на светот! 🐕 #RockyForever”
- 3) Can't believe I still use the same password! 😂”
- 4) Конечно на море! Се гледаме следната недела!! ✈️”

Предизвик 2
Премногу не е на арно

Сара забележува дека нејзиниот соученик Лео објавува премногу лични информации на интернет. Неговата најнова објава вклучува фотографија од неговата ученичка легитимација, неговиот роденден и неговата локација во кафуле.

Анализирајте ги следните 4 лажни објави на социјални мрежи за да идентификуваат ризично однесување. Рангирајте ги објавите од најмалку ризични до најопасни.

ЕКСТРЕМНО → Личниот телефонски број е изложен на измамници.

МНОГУ ВИСОКО → Им кажува на криминалците кога куќата е празна

1

4321

ВИСОКО → Ризик од кражба

→odelувањето локација во реално време е ризично

3

4

Предизвик 3

Како дојдоа до мојот маил?

Ги добивте следните информации

Date & Time	Location	Device	IP Address	Status
Feb 20, 7:42 PM	Sara's City, Home	Sara's Laptop	192.168.1.12	✔ Successful
Feb 20, 7:50 PM	Sara's City, Mobile	Sara's Phone	192.168.1.25	✔ Successful
Feb 21, 3:15 AM	Unknown - Russia	Windows PC (Chrome)	82.145.33.210	✘ Failed
Feb 21, 6:45 AM	Sara's City, School	Library Computer	192.168.2.8	✔ Successful

На кој маил ќе му верувате?

Од: no-reply@securemail.com

Наслов: Откриен обид за нова најава

Почитувана Сара,
Откривме неуспешен обид за најава на вашата сметка од нов уред во Русија.
Ако ова не сте вие, веднаш сменете ја вашата лозинка користејќи ја официјалната веб-страница.

Последен обид за најава: 21 фев 2017 03:15

Локација: Русија
Уред: Windows PC (Chrome)

Обезбедете ја вашата сметка
Ако ја препознавате оваа активност, можете да ја игнорирате оваа е-пошта.

Безбедносен тим, SecureMail.com

Од: security-alerts@acount-verfy.com

Наслов: Вашата сметка е во ризик!

Почитуван кориснику,
Забележавме невообичаена активност на вашата сметка. За ваша безбедност, мора веднаш да ги ажурирате вашите податоци за најава или вашата сметка ќе биде суспендирана.

Кликнете подолу за да ја вратите пристапноста:

 Ресетирај лозинка сега

Непостапувањето во рок од 24 часа ќе резултира со деактивирање на сметката.

Ви благодариме,
Тим за безбедност на сметките“

Ниво 3: Мисија за сајбер поддршка - Запирање на циклусот

Сара дознава кој стои зад нападите, но учениците се плашат да зборуваат. Таа треба:

1. Да ги убеди учениците да бидат поддржувачи.
2. Да собере силни докази и да го пријави случајот.
3. Да создаде онлајн кампања за љубезност.

Предизвик 1
Разговор со сведокот

Да молчам или не?

Сара открива дека нејзиниот пријател Владо видел како некој ја малтретира Миа онлајн, но не презел ништо. Таа одлучи да разговара со него за неговата улога како набљудувач и што можел да направи поинаку.

Може ли да ги подредите одговорите на Владо
од најлошиот до најдобриот?
Кој би бил одговорот на Сара?

- 1) Не знаев што да кажам. Се плашев дека и јас ќе бидам малтретиран.
- 2) Тоа не беше мој проблем. Не сакав да се мешам.
- 3) Ми беше жал и анонимно го пријавив на наставникот.
- 4) Не бев сигурен дали тоа навистина беше малтретирање.

2 1 4 3

Предизвик 2

Како правилно да се пријави?

Пријава

Сара одлучува да го пријави сајбернасилството во училиштето, но ѝ требаат соодветни докази. Со Владо треба да соберат и организираат дигитални докази пред да поднесат пријава.

Образец за извештај за сајбернасилство

Кои беа вклучени? *(Име на жртвата и насилникот)*

Што се случи? *(Јасно и фактичко објаснување)*

Кога се случи? *(точни датуми и времиња)*

Каде се случи? *(Платформа: групен чет, социјални мрежи,..)*

Кои докази имаш? *(Прикачи докази)*

Кои од следните пример докази се потребни?

1) Скриншот од пораката за малтретирање

2) Порука од Миа во која таа вели дека се чувствува вознемирено

3) Објава која го покажува насилникот како ги признава своите постапки

4) Временски означен запис од разговор што покажува повторено малтретирање

Предизвик 3

Што може ние да направиме?

Да направиме Кампања/Постер

Најдобар хештаг?

Најдобар слоган?

Заклучок: Победа или нов почеток?

Сара го спречува сајбер насилството, но сфаќа дека борбата никогаш не завршува.

Сара ја завршува мисијата, но нејзиното патување продолжува...

...

Последна порака: 'Мислиш дека победи? Не можеш да го запреш она што веќе започна...'

